

USNESENÍ

(anonymizovaný opis)

Vrchní soud v Praze projednal ve veřejném zasedání konaném dne 16. března 2021 odvolání obžalovaného [příjmení] [jméno] [jméno], státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze a poškozených [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] proti rozsudku Městského soudu v Praze z 3. září 2020, sp. zn. 49 T 2/2020 a rozhodl,

takto:

Podle § 257 odst. 1 písm. b) tr.ř. se k odvolání obžalovaného [příjmení] [jméno] [jméno] napadený rozsudek v celém rozsahu zrušuje a podle § 222 odst. 2 tr. ř. se věc postupu je k disciplinárnímu řízení České lékařské komory.

Podle § 256 tr. ř. per an. se odvolání státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze a poškozených [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] zamítá.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Městského soudu v Praze z 3. září 2020, sp. zn. 49 T 2/2020 byl obžalovaný [příjmení] [jméno] [příjmení] uznán vinným spácháním přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku a odsouzen podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody ve výměře šesti měsíců. Podle § 81 odst. 1, § 82 odst. 1 tr. zákoníku mu byl výkon uloženého trestu podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvaceti měsíců. Podle § 228 odst. 1 tr. ř. byla obžalovanému uložena povinnost nahradit [jméno] [příjmení] nemajetkovou újmu spočívající v bolestném ve výši 25 000 Kč a za ztížení společenskému uplatnění částku 90 000 Kč, [jméno] [příjmení] nemajetkovou újmu spočívající v bolestném ve výši 25 128 Kč a za ztížení společenského uplatnění částku 60 000 Kč, [jméno] [příjmení] nemajetkovou újmu spočívající v bolestném ve výši 25.686 Kč a za ztížení společenského uplatnění částku 60 000 Kč a [jméno] [příjmení] nemajetkovou újmu spočívající v bolestném ve výši 25 686 Kč a za ztížení společenského uplatnění částku 100 000 Kč. Podle § 229 odst. 2 tr. ř. byly poškozené [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] odkázány se zbytkem svých nároků na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

2. Skutek, jehož se měl obžalovaný podle napadeného rozsudku dopustit, měl spočívat v tom, že

1. – dne 29. 10. 2013 okolo 18.00 hod. při plánované lékařské neurologické kontrole v Centru pro epilepsii – poradna pro záchvatová onemocnění, Neurologická klinika 2 LF UK a FN Motol, Praha 5, poškozenou [jméno] [příjmení], [datum narození], využil své pozice ošetřujícího lékaře a v popisovně EEG, která sloužila dílem jako popisovna, dílem jako konzultační místnost, ji požádal s tím, že provádí výzkum, nejprve aby vyplnila jím připravené dotazníky, a poté aby se svlékla donaha, lehla si na zde umístěnou postel a následně ji nezjištěným předmětem jezdil po nahém těle a sexuální pomůckou – vibrátorem jí opakovaně dráždil zevní genitálie až do opakovaného vzrušení poškozené za současného natáčení EEG s cílem zjistit v rámci obžalovaným bez vědomí a souhlasu zaměstnavatele připravovaného výzkumu, zda léčiva, která poškozená užívá, nemají vliv na sexualitu poškozené, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek;

2. – v srpnu 2014 v přesně nezjištěný den, při plánované neurologické kontrole v Centru pro epilepsii – poradna pro záchvatová onemocnění, Neurologická klinika 2 LF UK a FN Motol, Praha 5, využil své pozice ošetřujícího lékaře a požádal poškozenou [jméno] [příjmení], [datum narození], aby se svlékla a provedl na ni gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě za účelem zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat na vaječnících při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoliv

k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek; 3. – v přesně nezjištěné době v jarních měsících roku 2015 při plánované neurologické kontrole v Centru pro epilepsii – poradna pro záchvatová onemocnění, Neurologická klinika 2. LF a FN Motol, Praha 5, provedl poškozené [jméno] [příjmení], [datum narození], gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě, a to z důvodu zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat na vaječnících při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek; - 4. – dne 9. 7. 2015 v 9.00 hod. během neurologického vyšetření, které prováděl na lékařském pokoji, požádal poškozenou [jméno] [příjmení], [datum narození], při plánované neurologické kontrole v Centru pro epilepsii – poradna pro záchvatová onemocnění, Neurologická klinika 2. LF a FN Motol, Praha 5, aby se svlékla a vykonal na ni gynekologické vyšetření pohmatem v pochvě za účelem zjištění, zda pacientka nemá cysty, které mohou vznikat při aplikaci léčiv, které užívá, ačkoliv k tomuto lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek.

3. Proti tomuto rozsudku podali v zákonné osmidenní lhůtě odvolání obžalovaný [příjmení] [jméno] [příjmení], státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze a poškozené [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení].

4. Obžalovaný ve svém odvolání rozdělil vytýkané vady do čtyř základních okruhů. Jednalo se o vady trestněprávní kvalifikace skutků, vady zdravotně kvalifikace skutků, vady občanskoprávní kvalifikace skutků a vady dokazování.

5. Co se týče vad trestněprávní kvalifikace skutků uvedl, že napadený rozsudek je v naprostém rozporu se skutkovou podstatou přečinu sexuálního nátlaku podle ustanovení § 186 odst. 2 tr. zákoníku a skutkovými zjištěními a z nich odvozeného popisu skutků ve výroku napadeného rozsudku. Protiprávnost je dovozována z toho, že obžalovaný k takovému lékařskému vyšetření neměl z neurologického hlediska důvod a neměl oprávnění k provádění takovýchto prohlídek. Trestný čin sexuálního nátlaku však patří mezi sexuální trestné činy a je zařazen do III. hlavy zvláštní části trestního zákoníku označené jako „Trestné činy proti svobodě a lidské důstojnosti v sexuální oblasti (§ [číslo]). Sexuálními trestnými činy jsou sexuální činy spáchané pro bezprostřední sexuální uspokojení pachatele, které jsou v rozporu s převládající sexuální morálkou společnosti, ve které pachatel žije. Sexuální aktivity spočívající v osahávání ženy či muže, kterými se ukájí pohlavní pud na těle jiné osoby mohou být podle okolností buďto znásilněním podle § 185 odst. 1 tr. zákoníku, nebo sexuální nátlak podle § 186 tr. zákoníku, přičemž vždy bude záležet na konkrétním průběhu skutkového děje. Nejvyšší soud v rozsudku z 24. 4. 2019, č. j. 8 Tdo 354/2019 pro naplnění znaků skutkové podstaty sexuálních trestných činů akcentuje nezbytnost prokázání sexuální motivace pachatele. V konkrétním případě pak soud v napadeném rozsudku závěr o sexuální motivaci souzených činů vůbec neučinil, naopak motivaci obžalovaného zjistil v chybně provedeném vědeckém zájmu obžalovaného (viz výpověď svědka prof. MUDr. [jméno] [příjmení], PhD.) Současně pak konstatoval, že u obžalovaného se jednalo o nestandardní medicínské postupy, přičemž sexuální motivace byla znalcem Doc. Zvěřinou u hlavního líčení přímo vyloučena. Z uvedených důvodů v konkrétním případě nepřicházela v úvahu právní kvalifikace učiněna procesním soudem.

6. Z hlediska vad zdravotně kvalifikace skutků pak odvolání obžalovaného vychází z definice zdravotních služeb podle § 2 odst. 2 zákona o zdravotních službách. Za takovou službu je pak třeba považovat i ověřování nových postupů v oblasti preventivní, diagnostické a léčebné péče nebo biomedicínského významu spojeného se zdravím a jeho poruchami. Napadený rozsudek zjevně přehlédl, že institut oprávnění k poskytování zdravotnických služeb je podrobně upraven v ustanoveních § 15 – 27 cit. zákona. Oprávnění lze udělit jak fyzické, tak i právnické osobě splňující zákonem stanovené požadavky. Neoprávněnými zdravotními službami jsou potom jen takové služby, ke kterým poskytovateli, tj. v daném případě Fakultní nemocnici [část obce], nebylo příslušné oprávnění uděleno. Právnická osoba, které bylo uděleno oprávnění k poskytování

zdravotních služeb, tyto služby poskytuje prostřednictvím svých zaměstnanců, zdravotnických pracovníků. Tito zaměstnanci poskytovatele zdravotnických služeb nemají a nepotřebují oprávnění k poskytování zdravotních služeb, protože takové oprávnění má jejich zaměstnavatel. Zaměstnanec podle § 49 odst. 1 písm. a) cit. zák. je povinen poskytovat zdravotní služby, ke kterým získal odbornou nebo specializovanou způsobilost podle jiných právních předpisů, a to v rozsahu odpovídajícímu jeho způsobilosti, zdravotnímu stavu pacienta, na náležité odborné úrovni za zachování etických principů. Odbornou způsobilost k výkonu lékařského povolání získává absolvent nejméně šestiletého prezenčního studia v magisterském studijním programu všeobecného lékařství. Zvláštní oprávnění nad rámec získaného základního vzdělání pak získává absolvent specializačního oboru v rámci tzv. atestace I. stupně. Přitom podle vzdělávacího programu oboru neurologie neurolog atestací získává praktické dovednosti a kompetence při vyšetřování v gynekologii (zejména těž bimanuální palpační vyšetření či provedené základních zevních vyšetření a fyzikálního vyšetření pacientek). Obžalovaný pak je absolventem studijního programu všeobecného lékařství a držitelem první a druhé atestace v oboru neurologie a byl tudíž odborně způsobilým a kompetentním provádět klinická vyšetření pacientek gynekologickými vyšetřovacími metodami. Neurologická klinika Fakultní nemocnice [část obce] má status vědecko-výzkumného pracoviště a tato činnost prolíná všemi lékařskými obory provozovanými v této nemocnici. Obžalovaný se tedy jako zaměstnanec dlouhodobě podílel na této vědecko-výzkumné činnosti. Navíc podle zákona (373/2011 Sb.) je ověřování nových postupů v oblasti preventivní, diagnostické a léčebné péče nebo biomedicínského postupu spojeného se zdravím a jeho poruchami specifickou zdravotní službou a součástí zdravotních služeb a nejedná se o tzv. nezavedenou službu (§ 33 odst. 2 b) cit. zák.), nýbrž o pouhou modifikaci již zavedené metody.

7. Za základní vadu občansko-právní kvalifikace skutků obžalovaný považuje interpretovanou odpovědnost obžalovaného za nemajetkovou újmu nerozlišující dobu páchání skutku z hlediska účinnosti nového občanského zákoníku. Po právním rozboru však uzavřel, že v obou případech jde odpovědnost za způsobenou nemajetkovou újmu na vrub zaměstnavatele a poškozené tak mohou uplatňovat svůj nárok jen vůči němu.

8. Zásadní vadou při hodnocení důkazu znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví,, Stanovení nemateriální újmy na zdraví“ MUDr. [jméno] [příjmení] je opominutí zásadní skutečnosti, že tento znalec diagnostikoval u všech poškozených posttraumatickou stresovou poruchu v naprostém rozporu s odbornou psychiatrickou literaturou a se závaznými diagnostickými kritérii stanovenými Mezinárodní klasifikací nemocí 10. revize. Podrobně pak obžalovaný rozebral jednotlivá diagnostická kritéria s upozorněním na ta, která zůstala ve znaleckém posudku opomenuta. Nálezací soud pak při hodnocení znaleckého posudku Fakultní nemocnice Olomouc zcela přehlédl, že mezi zpracovateli posudku nebyl žádný lékař – epileptolog. Stejně tak Fakultní nemocnice Olomouc nepatří mezi Centra pro epilepsii, a to oproti Fakultní nemocnici Motol.

9. Na základě všech shora popsanych či naznačených důvodů pak obžalovaný navrhl, aby odvolací soud napadený rozsudek zrušil a jeho obžaloby zprostil.

10. Státní zástupkyně Městského státního zastupitelství v Praze napadla výrok o trestu, a to v neprospěch obžalovaného. Uvedla, že soud sice hodnotil obžalovaného jako osobu bezúhonnou, vynikajícího odborníka s mimořádným přístupem a znalostmi, jehož motivací bylo poskytnout pacientkám co nejkomplexnější léčbu a předejít negativním důsledkům vedlejších účinků jimi užívaných léků, nehodnotil však tu přítěžující okolnost, že obžalovaný způsobil čtyřem poškozeným těžkou újmu na zdraví způsobením posttraumatické stresové poruchy. Soud nepřiměřeně akcentoval polehčující okolnosti spočívající v motivu obžalovaného, Navíc argumentace nálezacího soudu svědčí o až nekriticky pozitivním přístupu k obžalovanému, kterého soud označuje v odůvodnění rozsudku jako vynikajícího lékaře s mimořádnými odbornými i lidskými kvalitami. Odvolatelka je naopak přesvědčena, že by se tak vynikající lékař s více jak dvacetiletou praxí žalovaného jednání nedopustil. S možnou motivací jednání obžalovaného

souvisí i tvrzení poškozených [příjmení], [příjmení] a [příjmení], že obžalovaný při provádění vaginálního vyšetření nepoužil ochranné rukavice. To svědčí o jeho odlišné motivaci ke gynekologickému vyšetření, než jakou uvádí soud. V odvolání je rovněž vysloven nesouhlas s tvrzením soudu, že obžalovaný má náhled nad svým jednáním a prokázal sebereflexi. Soud se rovněž nevypořádal s obsahem protokolu o sledování osoby z 2. 9. 2015. Na závěr shrnuje, že obžalovaný nebyl tak vynikající lékař, jak jej soud hodnotí, neboť dlouhodobě, soustavně a úmyslně porušoval jak zásady etiky lékařského stavu, tak zákon. Bez řádně ukončeného specializačního vzdělávání atestační zkouškou v rámci základního kmene gynekologie-porodnictví neměl vůbec oprávnění provádět pacientkám byt' jen palpační gynekologické vyšetření vagíny. Obžalovaný se tedy naprosto a zcela zpronevěřil svým povinnostem lékaře a postupoval v rozporu s právními i etickými normami. Žalovaného jednání se dopustil v přímé souvislosti s výkonem své lékařské praxe a zneužil k tomu velké důvěry poškozených. Namísto je proto vedle přísnějšího podmíněného trestu obžalovanému uložit i trest zákazu činnosti na dobu tří let.

11. Poškozené [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení], [jméno] [příjmení] a [jméno] [příjmení] napadly svým odvoláním výroky o výši nemajetkové újmy přiznané jim napadeným rozsudkem s tím, že uvedené částky neodpovídají újmám, které musely všechny poškozené strpět, tyto částky nevycházejí ani z posudků provedených jako důkazy v hlavním líčení a nevystihují ani postoj obžalovaného k vlastní trestné činnosti. Bylo proto navrženo zrušení těchto výroků a přiznání náhrady nemajetkové újmy poškozené [jméno] [příjmení] spočívající v bolestném ve výši 25 000 Kč a za ztížení společenského uplatnění částku 1 086 366 Kč, [jméno] [příjmení] bolestné ve výši 25 128 Kč, nárok z titulu další nemajetkové újmy v oblasti jejich osobnostních práv ve výši 300 000 Kč a nárok z titulu ztížení společenského uplatnění ve výši 847 603 Kč, poškozené [jméno] [příjmení] nárok na bolestné ve výši 25 686 Kč, nárok na náhradu nemajetkové újmy za ztížení společenského uplatnění ve výši 871 370 Kč a nárok na náhradu nemajetkové újmy na přirozených právech poškozené ve výši 300 000 Kč a poškozené [jméno] [příjmení] náhradu nemajetkové újmy v penězích ve výši 1 265 425 Kč a popřípadě též dle úvahy odvolacího soudu s 8,25 % úrokem z prodlení od 27. 5. 2020 do zaplacení.

12. Vrchní soud v Praze přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, i správnost postupu řízení, které jim předcházelo, a shledal následující skutečnosti.

13. Skutková zjištění Městského soudu v Praze byla velmi rozsáhlá, byla provedena zákonným způsobem a byla náležitě shrnuta a v odůvodnění napadeného rozsudku i přesvědčivě odůvodněna. Skutky popsané ve výrokové části rozsudku se skutečně staly a nevznikly ani důkazní pochybnosti nejen o způsobu provedení jednání obžalovaného, ale ani o jeho motivaci k této činnosti. Drobné nesrovnalosti ve výpovědích svědkyň (užití ochranných rukavic, charakteristika místnosti, v níž byla lékařská vyšetření prováděna) pak soud vyhodnotil důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř.

14. Co se pak týče samotného hodnocení důkazů, odvolací soud především zdůrazňuje, že tato fáze trestního řízení je ve výsostné kompetenci soudu projednávajícího věc v I. stupni a způsob samotného hodnocení jednotlivých důkazů nemůže být v rámci odvolacího přezkumu napadán, a to za předpokladu, že se toto hodnocení důkazů opírá o řádně provedené dokazování (úplné a zákonné) a že se v rámci tohoto hodnocení důkazů soud zabýval všemi skutečnostmi pro toto hodnocení důležitými, a že byly úzkostlivě zachovávány veškeré základní zásady dokazování, včetně zásady in dubio pro reo (viz Rozh. č. 53/92 věta první Sb. rozh. tr., nebo rozhodnutí Ústavního soudu ČR, sp. zn. I ÚS 2726/2014). Soud důkazy takto zákonným způsobem hodnotil, přičemž k jím provedeným závěrům (hodnocení důkazů) odvolací soud nemá a ani nemůže mít výtek. Nutno v této souvislosti připomenout významnou procesní zásadu, že pokud soud prvního stupně postupoval při hodnocení důkazů důsledně podle § 2 odst. 6 tr. ř. a učinil logicky odůvodněná skutková zjištění, nemůže odvolací soud podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. napadený rozsudek zrušit jen proto, že sám na základě svého přesvědčení hodnotí tytéž důkazy s jiným v úvahu přicházejícím výsledkem. V takovém případě totiž nelze napadenému rozsudku vytknout

žádnou vadu ve smyslu citovaného ustanovení a do skutkových závěrů nalézacího soudu nelze zasahovat.

15. Městský soud v Praze v rámci hodnocení důkazů zcela vyloučil, že by se obžalovaný dopouštěl popsané činnosti pod vlivem sexuálně deviantních motivů (znalec doc. Zvěřina), a že jediným motivem jednání obžalovaného, o jehož odborných kvalitách neměl soud žádných pochybností, byl výzkumný záměr. Ve světle vyjádření znalců (prof. Marusič, dr. Tichý) pak tento výzkumný záměr nebyl nesmyslný a s ohledem na zjištěné mimořádné odborné kvality obžalovaného, k jeho lidskému a komplexnímu přístupu k pacientům a jeho celostnímu přístupu k medicíně pak jediným motivem bylo vyloučení možných důsledků užívání léků na reprodukční zdraví pacientek, v jednom případě pak zjištění vlivu pohlavního vzrušení na vznik epileptických záchvatů.

16. Byl-li takto uzavřen skutkový stav věci s ohledem na motivaci jednání obžalovaného, jeví se právní posouzení uvedeného skutku jako přečin sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku již aktuálně nepřiléhavým. Uvedeného přečinu se dopustí ten, kdo přiměje jiného k pohlavnímu styku, k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování zneužívaje jeho závislosti nebo svého postavení a z něho vyplývající důvěryhodnosti nebo vlivu.

17. Vrchní soud v Praze je si vědom závěrů, které ohledně právního posouzení skutku učinil Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí 3 Tdo 1163/2019 k dovolání nejvyššího státního zástupce. Tyto závěry odvolací soud považuje za správné a věcně relevantní, pouze je modifikuje s přihlédnutím na posuny ve skutkových zjištěních (Nejvyšší soud reagoval na odsouzení obžalovaného pro přečin poškození cizích práv podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku), které spočívaly jednak v jednoznačném odmítnutí sexuální motivace jednání obžalovaného, jednak v upřesnění skutkového stavu městským soudem ve vztahu k výpovědím některých z poškozených a z porovnání jejich vzájemného kontextu, k akceptaci subjektivní obhajoby obžalovaného, kterou byl vysvětlen medicínsky ospravedlnitelný důvod zákroku a v neposlední řadě rovněž s přihlédnutím k nově provedenému důkazu odvolacím soudem – obsahu Vzdělávacího programu oboru neurologie MZ ČR uveřejněnému ve Věstníku MZ č. 5/2010.

18. Co se týče naplnění všech znaků skutkové podstaty přečinu sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku, potažmo trestného činu znásilnění podle § 185 tr. zákoníku, klíčovým momentem zde je definice pohlavního styku, příp. jednání považované za jiné srovnatelné s pohlavním stykem. To je v judikatuře nejlépe vyjádřeno rozhodnutím Nejvyššího soudu z 10. ledna 2018, sp. zn. 7 Tdo 1610/2017. Podle něj se za pohlavní styk považuje jakýkoliv způsob ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby (stejného nebo jiného pohlaví). Jde tedy o soulož, pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží, např. orální pohlavní styk, anální pohlavní styk, ale i např. pouhé osahávání ženy na prsou, ohmatávání genitálií muže či ženy a podobně. Pohlavním stykem se tedy rozumí jakékoliv ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby, které je méně závažnou formou jednání nežli soulož či jiný pohlavní styk provedený způsobem srovnatelným se souloží.

19. S ohledem na výše uvedené se tedy jednání obžalovaného, kterým prováděl poševní pohmat poškozených a zejména pak vyvolávání sexuálního vzrušení jedné z pacientek drážděním sexuální pomůckou v pochvě zčásti formálně jeví jako provedení pohlavního styku či jiného srovnatelného chování (posouzení jako pohlavní styk by bylo přitom přiléhavější, neboť tato jednání v běžných případech sexuálního nátlaku by byla tak posuzována), chybí však základní formální znak pro to, aby se jednání obžalovaného mohlo za jednání vedoucí k pohlavnímu styku považovat, a to je zjištění ukájení pohlavního pudu na těle jiné osoby. Skutkovými zjištěními byla naopak tato podmínka pro naplnění pojmu pohlavní styk zcela vyloučena.

20. Ze shora popsaných důvodů tak jednání obžalovaného [příjmení] [jméno] [jméno] nemohlo být právně posouzeno jako přečin sexuálního nátlaku podle § 186 odst. 2 tr. zákoníku. Městský soud pak správně vyloučil i možnost právního posouzení skutku podle § 186 odst. 5 tr. zákoníku a Nejvyšší soud zase odmítl právní posouzení podle § 181 odst. 1 písm. b), odst. 2 písm. a) tr.

zákoníku. Žádná další skutková podstata trestného činu ze spektra, které trestní zákoník nabízí, rovněž nesplňovala kritéria pro možnost právního posouzení podle nich.

21. Jednání obžalovaného však nenaplňuje kritéria pro spáchání trestného činu ani z hlediska subsidiarity trestní represe. Skutky se sice staly způsobem popsáním v napadeném rozsudku, bylo však nutno je hodnotit i z toho hlediska, zda jejich společenská škodlivost je natolik závažná, aby se mohlo o trestné činy jednat.

22. Z rozsudku Městského soudu v Praze vyplynulo, a odvolací soud se s uvedenými závěry plně ztotožnil, že obžalovaný je lékařem mimořádných odborných kvalit, mající lidský a komplexní přístup k pacientům a jeho jediným motivem jednání bylo vyloučení nežádoucích účinků předepisovaných léčiv na reprodukční zdraví klientek a že jeho výzkumný záměr byl veden jen dobrými úmysly. To vyplynulo zejména z výpovědí kolegů obžalovaného a z výpovědi jeho nadřízeného Prof. MUDr. [příjmení], PhD. S ohledem na tyto závěry pak odvolací soud uzavírá, že i v případě zjištění formálního naplnění skutkové podstaty některého z přečinů podle trestního zákoníku (nikoliv však zločinů či zvláště závažných zločinů) by stupeň společenské škodlivosti byl tak nízký, že s ohledem (a s odkazem na níže uvedené) na něj a na to, že převyšují pro společnost pozitivní přínosy jednání obžalovaného, nemohlo by se o takovýto přečin jednat.

23. Na straně druhé však, ale nebylo možno přehlédnout, že se obžalovaný při své činnosti dopustil řady profesionálních chyb. Veden pozitivními úmysly nepřizpůsobil svou činnost platným postupům a formálním nařízením, kterými je práce praktických lékařů zejména při aplikaci nových poznatků či při výzkumu omezována. Jeho jednání sice bylo medicínsky ospravedlnitelné, přesahovalo však rámec opatření, která jsou pro podobná jednání vytvářena.

24. Česká republika je vázána Helsinskou deklarací Světové lékařské asociace (návod k dodržování etických zásad pro lékařský výzkum zahrnující lidské bytosti) a zejména pak Úmluvou o lidských právech a biomedicíně, který v Kapitole V. článku 16 (Ochrana osob zapojených do vědeckého výzkumu), v němž je uvedeno, že vědecký výzkum na člověku lze provádět pouze tehdy, pokud jsou splněny následující podmínky:

- i) k výzkumu na člověka neexistuje žádná alternativa srovnatelného účinku;
- ii) rizika výzkumu, kterým by mohla být vystavena dotyčná osoba, nejsou neúměrně vysoká vzhledem k možnému prospěchu z výzkumu;
- iii) výzkumný projekt byl schválen příslušným orgánem po nezávislém posouzení jeho vědeckého přínosu včetně zhodnocení významu cíle výzkumu a multidisciplinárního posouzení jeho etické přijatelnosti;
- iv) osoby zapojené do výzkumu byly informovány o svých právech a zárukách, které zákon stanoví na jejich ochranu;
- v) nezbytný souhlas byl dán výslovně, konkrétně a je zdokumentován.

25. V intencích skutečností uvedených v předchozím odstavci hovořil i svědek [příjmení] [jméno] [příjmení], přímý nadřízený obžalovaného, i znalecký posudek z oboru zdravotnictví, odvětví neurologie ze znaleckého ústavu Fakultní nemocnice Olomouc. Z těchto důkazů ovšem vyplynulo i to, že tři základní pilíře pro zahájení výzkumné činnosti chyběly: Nadřízený obžalovaného nebyl o výzkumu informován, neproběhl mechanismus schválení etickou komisí a neexistoval skutečný informovaný souhlas pacientek – písemný a s přesnou specifikací postupu. FN Motol je sice pracoviště, na kterém je možno vědecký výzkum provádět, nebylo však zjištěno, zda měl obžalovaný v pracovní smlouvě či pracovní náplni provádění výzkumu uvedeno. Od vyřešení této otázky by se pak odvíjela i otázka odpovědnosti konkrétní fyzické osoby či právnické osoby za vznik škody či nemajetkové újmy.

26. Provedeným dokazováním však byla pochybení obžalovaného při jeho pracovní činnosti zjištěna. Nebyla-li tímto jednáním naplněna skutková podstata některého z trestných činů podle trestního zákoníku, je orgánem nejlépe způsobilým k přezkoumání činnosti obžalovaného Česká lékařská komora, v rámci jejíhož disciplinárního řízení by mohlo dojít k odbornějšímu přezkumu a věcně přiléhavějším závěrům, jimiž by byl postup obžalovaného lékaře vyhodnocen a případně i disciplinárně vyřešen.

27. Z těchto důvodů byl rozsudek nad obžalovaným [příjmení] [jméno] [příjmení] podle § 257 odst. 1 písm. b) tr. ř. zrušen a podle § 222 odst. 2 tr. ř. byla věc postoupena k disciplinárnímu řízení České lékařské komory. Jak vyplývá z ustanovení § 2 odst. 1 písm. f) Disciplinárního řádu ČLK, případné disciplinární provinění není promlčeno, neboť běh roční promlčecí lhůty byl po dobu trestního řízení staven.

28. Co se týče odvolání státního zástupce a všech poškozených, s ohledem na skutečnost, že po zrušení rozsudku Městského soudu v Praze již nebylo vrchním soudem rozhodováno o vině a trestu obžalovaného, nemohla být otázka důvodnosti těchto opravných prostředků více přezkoumávána a z toho důvodu došlo u všech k jejich zamítnutí podle analogie ustanovení § 256 tr. ř.

Poučení:

Proti tomuto usnesení není žádný opravný prostředek přípustný.

Dovolání proti tomuto rozhodnutí může podat Nejvyšší státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoliv výroku rozhodnutí, a to ve prospěch i v neprospěch odsouzeného a odsouzený pro nesprávnost výroku tohoto rozhodnutí, který se jej bezprostředně dotýká. Odsouzený může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce, jinak se takové podání nepovažuje za dovolání, byť bylo takto označeno. Dovolání se podává u soudu, který ve věci rozhodl v prvním stupni, a to do dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí. O dovolání rozhoduje Nejvyšší soud. Nutný obsah dovolání je vymezen v ustanovení § 265f tr. ř.

Praha 16. března 2021

JUDr. Vladimír Stibořík
předseda senátu